

ÇOCUKLARIMIZI SEVEREK VE EĞİTEREK BÜYÜTELİM

Değerli müminler!

Bugünkü sohbetimizde çocuklarımıza karşı ne gibi görev ve sorumluluklarımız olduğunu açıklamaya çalışacağız.

Çocuk, anne ve babaya Allah'ın bir hediyesi ve emanetidir. Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyuruluyor:

وَاللَّهُ جَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَنْفُسِكُمْ أَزْوَاجًا وَجَعَلَ لَكُمْ مِنْ أَزْوَاجِكُمْ بَنِينَ وَحَفَدَةً
وَرَزَقَكُمْ مِنَ الطَّيِّبَاتِ أَفَبِالْبَاطِلِ يُؤْمِنُونَ وَبِنِعْمَتِ اللَّهِ هُمْ يَكْفُرُونَ.

“Allah size kendi cinsinizden eşler, o eşlerinizden de oğullar ve torunlar yarattı. Sizi helal ve güzel rızıklarla gıdalandırdı. Onlar hala batıla mı inanıyorlar ve Allah'ın nimetini inkar mı ediyorlar.”⁶⁵³

Allah'ın bize hediyesi ve emaneti olan çocuklarımıza karşı bir takım görev ve sorumluluklarımız vardır. Bunları şöylece özetleyebiliriz:

Çocuğa İsim Vermek

Doğan çocuğa önce güzel bir isim verilir. Bunu Peygamberimiz öğütlüyor ve şöyle buyuruyor.

653 Nahl, 16/72.

إِنَّ مِنْ حَقِّ الْوَالِدِ عَلَى الْوَالِدِ أَنْ يُحْسِنَ اسْمَهُ وَأَنْ يُحْسِنَ آدَبَهُ

“Çocuğun ana babası üzerinde hakkı, ona iyi bir eğitim ve iyi bir isim vermesidir.”⁶⁵⁴

Peygamberimizin bazı isimlerden hoşlanmadığı ve bunları değiştirdiği hadis kitaplarında yazılıdır.

Abdullah b. Kured el-Ezdi Peygamberimizi ziyarete gelmişti. Peygamberimiz:

–Adın nedir? Diye sordu. O:

–Şeytan b. Kured, dedi. Peygamberimiz şeytan adıyla anılmasını hoş görmediği için:

–Sen Abdullah b. Kured’sin buyurdu ve adını böylece değiştirmiş oldu.⁶⁵⁵

Çocuğu Sevgi ile Büyütmek

Büyükler takdir edilmekten ne kadar hoşlanırlarsa küçükler de sevimlikten o kadar hoşlanırlar.

Peygamberimiz Kureyş kadınlarını çocuklarına olan düşkünlükleri sebebiyle övmüş ve şöyle buyurmuştur:

خَيْرُ نِسَاءٍ رَكِبْنَ الْإِبِلَ صَالِحُ نِسَاءٍ قُرَيْشٍ أَحْنَاهُ عَلَى وَلَدٍ فِي صِغَرِهِ

“Deveye binen kadınların en hayırlısı, Kureyş kadınlarının iyi ahlaklı olanlarıdır, Onlar çocuklarına son derece şefkatli ve merhametlidirler.”⁶⁵⁶

Hz. Aişe (ra.) diyor ki: “Bir gün bana yoksul bir kadın geldi. İki kız çocuğunu sırtına sarmıştı. Kadına üç tane hurma verdim. Kadın çocuklara birer hurma verdi, kalan bir hurmayı da yemek için ağzına götürmüştü ki, kız çocukları bu hurmayı da istediler. Kadıncağыз yemek istediği bu hurmayı da ikiye bölerek kızlara verdi. Kadının bu işine şaşıtm. Duru-

654 *Mecmau’z-Zevaid*, 8/47 (Hadisi Bezzar rivayet etmiştir.)

655 *Mecmau’z-Zevaid*, 8/51 (Hadisi Bezzar rivayet etmiştir.)

656 Buhârî, “Nikâh”, 12; Müslim, “Fedailu’s-Sahabe”, 49; *Mecmau’z-Zevaid*, 8/47 (Hadisi Bezzar rivayet etmiştir.)

mu Peygamberimize söyledim. Şöyle buyurdu: “Şüphesiz Allah, (kadının çocuklarına olan bu şefkati sayesinde) ona cenneti vacip kıldı.”⁶⁵⁷

Her konuda olduğu gibi çocukları sevme, onlara şefkat ve merhamet gösterme konusunda da örnek alınacak insan, Peygamberimizdir. O, torunları Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin’i çok sever ve: “Onlar benim dünyadan (Öpüp kokladığım) iki reyhanımdır, buyururdu,”⁶⁵⁸

Peygamberimiz torunlarını sık sık kucağına alır, öper, sever ve bağına basardı.

Hz. Ali anlatıyor: “Bir defa Peygamberimize bir Bedevi gelip:

–Ey Allah’ın Resulü! Siz çocuklarınızı öper misiniz, biz çocuklarımızı öpmeyiz, dedi. Peygamberimiz:

–Allah senin gönlünden şefkat ve merhameti çekip çıkarmıştır, ben ne yapabilirim buyurdu.⁶⁵⁹

Ebu Hureyre (ra.) diyor ki: Peygamberimiz torunu Hasan’i öperken onu gören Ekra’İbn Habis (ra.) adındaki Sahabi:

–Benim on çocuğum var, hiç birini öpmedim, deyince, Peygamberimiz:

–Merhamet etmeye merhamet edilmez, buyurdu.⁶⁶⁰

Enes İbn Malik (ra.) anlatıyor: Çocuklara Peygamberimizden daha fazla şefkat ve merhamet gösteren kimseyi görmedim. Oğlu İbrahim Medine’nin yaylasında bir süt anneye verilmişti. Peygamberimiz, biz beraberinde olduğumuz halde, o eve gider oğlunu ziyaret ederdi. Ev tüterdi. Çünkü İbrahim’in sütbabası demirci idi. Peygamberimiz çocuğu alır öper, sever, okşar sonra dönerdi.⁶⁶¹

Peygamberimiz, sadece kendi çocuklarını değil bütün çocukları severdi.

Peygamberimizin azatlı kölesi Zeyd’in oğlu Üsame (ra.) diyor ki: “Peygamberimiz beni alır bir dizine, torunu Hz. Hasan’i da alır öbür dizine oturturdu. Sonra bizi sinesine basarak: “Allah’ım! Bunlara merhamet et, çünkü ben bunlara merhamet ediyordum.” Derdi.⁶⁶²

657 Müslim, “Birr”, 46.

658 Buhârî, “Menakıb”, 22.

659 Buhârî. “Edeb”, 18.

660 Buhârî, “Edeb”, 18; Tirmizî, “Birr”, 12; Ebû Dâvud, “Edeb”, 144.

661 Müslim, “Fedail”, 15.

662 Buhârî, “Edeb”, 27.

Halid b. Said (ra.) bir gün Peygamberimizi ziyarete gelmiş, kız çocuğunu da beraber getirmişti. Çocuk sarı bir gömlek giyiyordu. Peygamberimiz çocuğu sevmiş ve Habeş dilinde güzel demek olan “Seneh, seneh” demişti. Çünkü Halid’in kızı Habeşistan’da doğmuştu. Çocuk Peygamberimizin (iki omuzu arasındaki keklik yumurtası büyüklüğünde olan) peygamberlik mührü ile oynamaya başlayınca babası onu hareketinden menetmek istemiş, Peygamberimiz: “Bırak oynasın.” Buyurarak çocuğun keyfine dokunulmamasını istemişti.⁶⁶³

Peygamberimizin çocuklara olan şefkati genel idi. Kendi çocuklarına ve Müslüman çocuklarına gösterdiği şefkati Müslüman olmayanların çocuklarına da gösterir, ayırım yapmazdı. Bir savaşta müşriklerin çocukları iki taraf arasında kalarak ölmüşlerdi. Peygamberimiz bundan haberdar olunca çok üzülmüştü. Peygamberimizin bundan üzüldüğünü gören askerler: “Ey Allah’ın Resulü! Niye bu kadar üzülüyorsunuz, bunlar müşrik çocukları değil mi? Dediler. Bunun üzerine Peygamberimiz: “Bu çocuklar müşrik çocukları da olsa günahsızdırlar.” Dikkat ediniz çocuk öldürmeyiniz. Her can fitrat-i İlahiyyeye göre (yani Müslüman olarak) yaratılmıştır.” Buyurdu.⁶⁶⁴

Çocuklar sevilip okşanırken kız ve erkek çocuğu ayırımı yapılmaz, yapılmamalıdır. Çünkü dinimiz erkek çocuklarının kız çocuklarına tercih edilmesini hoş görmez. Enes İbn Malik (ra.) anlatıyor: “Peygamberimizle beraber bulunan bir adamın yanına oğlu geldi. Adam oğlunu öptü ve dizine oturttu. Daha sonra kızı geldi, onu önüne oturttu. Bunun üzerine Peygamberimiz: “Onlara aynı şekilde davranman gerekmez mi idi?” Buyurarak adamı uyardı.⁶⁶⁵

Peygamberimiz çocuklarla şakalaşmaktan hoşlanırdı. Enes İbn Malik (ra.) in ana bir kardeşi olan Zeyd İbn Sehl’e, Peygamberimiz, Ebu Umeyr –umeyrcik babası– derdi. Serçe kuşu kadar gagası olan kırmızı bir kuşu vardı. Küçük Zeyd’in bu kuşu ölünce Zeyd çok üzülmüştü. Peygamberimiz çocuğu gördükçe: “Umeyr! Nuğayr –kuşçağız– ne oldu” der onunla şakalaşırđı.⁶⁶⁶

663 Buhâri, “Edeb”, 22.

664 Müsned-i Ahmed İbn Hanbel, 3/435.

665 Mecmau’z-Zevaid, 8/156 (Hadisi Bezzar rivayet etmiştir.)

666 Buhâri “Edeb”, 81; Ebü Dâvud, “Edeb”, 77.

Peygamberimiz, hastalandıklarında büyükleri ziyaret ettiği gibi küçükleri de ziyaret eder, geçmiş olsun der ve dua ederdi. Enes İbn Malik (ra.) diyor ki: Peygamberimize hizmet eden bir Yahudi çocuğu vardı. Hastalanmıştı. Peygamberimiz ona geçmiş olsun ziyaretine gitmişti. Başucuna oturup:

–Yavrum! Müslüman ol, dedi. Çocuk babasına baktı. Babası:

–Ebu'l-Kasım'a itaat et, oğlum, deyince, çocuk Müslüman oldu.⁶⁶⁷

Peygamberimiz sokakta oynayan çocukların yanlarından geçerken onlara selam verir ve onlarla ilgilenirdi.

Bütün bu örnekler, Peygamberimizin çocukları ne kadar sevdiğini ve onlara ne kadar ilgi duyduğunu göstermektedir. Hatta Peygamberimiz ibadet esnasında bile çocuklarla ilgilenmekten geri durmazdı.

Ebu Katade (ra.) Peygamberimizin şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir:

إِنِّي لَأَدْخُلُ الصَّلَاةَ أُرِيدُ إِطَالَتَهَا فَاسْمَعُ بُكَاءَ الصَّبِيِّ فَأُخَفِّفُ مِنْ شِدَّةِ
وَجِدُّ أُمَّهُ بِهِ

“Çok kere ben namaza uzun okumak niyetiyle dururum da geriden bir çocuğun ağladığını duyunca anasına zahmet vermeyeyim diye kısa keserim.”⁶⁶⁸

Çocuklara Eşit Davranmak

Çocuklar arasında dikkat edilmesi gereken hususlardan birisi de çocuklara eşit davranmaktır.

Numan b. Beşir (ra.) şöyle anlatıyor: “Babam malının bir kısmını bana verdi. Annem Amra binti Revaha babama: “Oğluna bu malı vermenle ilgili Peygamberimizi şahit göstermedikçe ben razı olmam.” Dedi. Babam da bana verdiğine şahit yapmak için beni Peygamberimize götürdü ve durumu anlattı. Peygamberimiz ona:

667 Ebû Dâvud, “Cenaiz”, 2.

668 Buhârî, “Mevakitu’s-Salât”, 65; Müslim, “Salat”, 37.

–Bunu bütün çocuklarına yaptın mı? Yani Buna verdiğinin mislini öbür çocuklarına da verdin mi? Diye sordu. Babam:

–Hayır, diğer çocuklarıma vermedim, dedi. Bunun üzerine Peygamberimiz ona:

–Allah'tan korkun, çocuklarınız arasında adalet gösterin (diğer bir rivayette: O halde beni şahit tutma, çünkü ben haksızlığa şahit olmam.) dedi. Babam döndü ve bana verdiğini geri aldı.⁶⁶⁹

Haklı ve makul bir gerekçe olmadıkça çocukların bazısına farklı bağışta bulunmak, diğerlerinin anne ve babalarına olan sevgi ve saygılarını azaltır, kırgınlıklara ve olumsuzluklara yol açar. Bunun için anne ve baba bu gibi davranışlardan sakınmalıdır. Peygamberimiz buyuruyor:

“Çocuğunun kendisine iyi davranmasında ona yardımcı olan anne ve babaya Allah çok çok rahmet etsin.”⁶⁷⁰

Anne ve babanın çocuklar arasındaki farklı davranışı, bir kısmına bağış yaparken bir kısmına yapmaması, kardeşler arasında bulunması gereken sevgi ve bağlılığı da zedeler. Kardeşler arasında çekememezliğin ve düşmanlığın gelişmesine sebep olur. Böylece ailede huzursuzluk başlar. Bunun için anne ve baba bu hususu daima göz önünde bulundurmalı ve çocuklarına eşit davranmaya özen göstermelidir.

Çocukların Eğitim ve Terbiyesine Özen Göstermek

Ebu Selman (ra.) diyor ki: Peygamberimize:

–Ey Allah'ın Resulü! Bizim çocuklar üzerindeki hakkımız gibi onların da bizim üzerimizde hakkı var mı? Dedim. Peygamberimiz:

نَعَمْ حَقُّ الْوَالِدِ عَلَى الْوَالِدِ أَنْ يُعَلِّمَهُ الْكِتَابَةَ وَالسَّبَّاحَةَ وَالرِّمَامَةَ وَالْأَيُّ
يَرْزُقُهُ إِلَّا طَيِّبًا

–Evet çocuğun anne babası üzerindeki hakkı, onlara yazmayı, yüzmeyi, ok atmayı (Yani silah kullanmayı) öğretmeleri, sağlıklı ve helal yiyecekler temin etmeleridir, buyurdu.⁶⁷¹

669 Buhâri, “Hibe”, 13; Müslim, “Hibat”, 3.

670 Feyzu'l-Kadir, 4/84.

671 Feyzu'l-Kadir, 4/84.

Yukarıdaki hadisi şerifte de işaret edildiği gibi, çocuğun ana babası üzerindeki hakkı ona iyi bir eğitim vermesidir.

Hiç şüphe yok ki eğitimin bir parçası da din eğitimidir. Çünkü din duygusu ve Allah fikri insanlarda fitri bir duygudur. Bu duygunun yönlendirilmesi birinci derecede anne ve babaya aittir. Nitekim Peygamberimiz:

كُلُّ مَوْلُودٍ يُوَلَّدُ عَلَى الْفِطْرَةِ فَأَبَوَاهُ يَهُودَانِهِ أَوْ مِصْرَانِهِ أَوْ نَجْرَانِهِ

“Her doğan çocuk, muhakkak İslam fitratı üzerine doğar, sonra annesi ile babası onu Yahudi, Hıristiyan yahutta Mecusi yaparlar.” Buyurmuştur.⁶⁷²

Peygamberimiz çocuğun inanç konusunda birinci derecede aileden etkilendiğine dikkatimizi çekiyor.

Müslüman olarak dünyaya gelen çocuğa İslamiyeti öğretmek, anne babanın görevidir. Çünkü Allah'ın her doğan çocuk için seçtiği din İslamiyettir. Nitekim Kur'an-ı Kerimde:

إِنَّ الدِّينَ عِنْدَ اللَّهِ الْإِسْلَامُ

“Allah katında din, İslam'dır.”⁶⁷³

وَوَصَّى بِهَا إِبْرَاهِيمُ بَنِيهِ وَيَعْقُوبُ يَا بَنِيَّ إِنَّ اللَّهَ اصْطَفَى لَكُمُ الدِّينَ فَلَا تَمُوتُنَّ إِلَّا وَأَنتُمْ مُسْلِمُونَ

“Bunu (bu dini) İbrahim, kendi çocuklarına vasiyet etti. Yakup da öyle yaptı: “Ey oğullarım! Muhakkak ki bu dini size Allah seçti (başka dinlerden uzak durun) yalnızca Müslüman olarak can verin.”⁶⁷⁴

Hız. Lokman'ın oğluna vasiyeti de şöyle:

672 Buhârî, “Cenaiz”, 80.

673 Al-i İmran, 3/19.

674 Bakara, 2/132.

يَا بُنَيَّ أَقِمِ الصَّلَاةَ وَأْمُرْ بِالْمَعْرُوفِ وَانْهَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأَصْبِرْ عَلَى مَا
 أَصَابَكَ إِنَّ ذَلِكَ مِنْ عَزْمِ الْأُمُورِ

“Yavrum! Namaz kıl, iyiliği emret, kötülükten vazgeçir ve başına gelene sabret. Çünkü bunlar (Allah’ın yapmanı emrettiği) kesin işlerdendir.”⁶⁷⁵

Çocuk doğarken birlikte doğduğu bu duygu doğrultusunda eğitilmeyecek ve dini yükümlülükleri öğretilmeyecek olursa, çocuk büyüdükçe çevreden gelen bir takım sapık telkinlerin etkisinde kalabilir ve Allah korusun fitratı ilahiyyenin dışına çıkmış olur. Bu konu ihmale gelmez. Anne baba bu görevlerini ihmal edecek olursa bir takım zararlı ve sapık akımlar harekete geçer ve anne babanın bu görevi ihmal etmesinden yararlanarak faaliyetlerini sürdürürler. Meşhur bir sözdür: “Vadi boş bırakılırsa çakal orada vali olur.” Bizim bu ihmalizim yüzünden zaman zaman medyaya ve basına yansıyan olaylar, sadece anne ve babayı değil, izleyen herkesi derinden üzmektedir. Bu ilgisizliğimiz yüzündendir ki, bazı genç yavrularımız satanistlerin –şeytana tapanların– kucağına düşmekte ve büyük tehlikelerle karşılaşmaktadırlar.

Yine çocuklarımıza karşı yükümlü olduğumuz görevleri yerine getirmediğimiz için pek çok yavrumuz insanlık için büyük bir felaket olan uyuşturucu alışkanlığı edinmekte ve hayatları kararmaktadır.

Çocuklarımıza Allah ve şeytan hakkında bilgi verilmiş olsaydı, insanın düşmanı olan ve insanı dünya ve ahiret mutluluğundan mahrum etmek için çalışan şeytana tapılmasına ilgi duyarlar mıydı?

Bunun için öncelikle anne ve babalar çocuklarının dini terbiye ve eğitimlerine özen göstermeli ve onların kötü alışkanlıklar ve sapık inançlardan korunmaları için hiçbir fedakarlığı esirgememelidirler.

Anne ve babalar, Peygamberimizin uyarısına kulak vererek çocukların sağlıklı büyümeleri için gayret göstermeli ve onları helal gıda ile büyütmelidirler.

Kur’an-ı Kerim, gıdanın helal ve temiz olmasına dikkat edilmesini öğütlüyor ve şöyle buyuruluyor:

675 Lokman, 31/17.

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُلُوا مِن طَيِّبَاتِ مَا رَزَقْنَاكُمْ وَاشْكُرُوا لِلَّهِ إِن كُنتُمْ
إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ.

“Ey inananlar! Size verdiğimiz rızıkların helal ve temiz olanlarından yi-
yin. Eğer siz yalnız Allah’a kulluk ediyorsanız O’na şükredin.”⁶⁷⁶

Biz hem kendimiz ve hem de çocuklarımız için gıdanın helal ve temiz olmasına dikkat etmeli, haram ve sağlık için zararlı olan gıdalardan uzak durmalıyız. Bu konuda da Peygamberimizi örnek almalıyız. Bir defa Pey-
gamberimizin torunları Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin, yoksullara dağıtılmak üzere sadaka olarak toplanmış hurmaların yanında oturuyorlardı. Bir ara Hz. Hasan bir hurma alıp ağzına koydu. Peygamberimiz çocuğa dikkatlice bakınca zeki çocuk anladı ve hemen hurmayı ağzından çıkarıverdi. Pey-
gamberimiz:

أَمَا عَلِمْتَ أَنَّ آلَ مُحَمَّدٍ (صَلَّى اللهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) لَا يَأْكُلُونَ الصَّدَقَةَ

“Yavrum! sen, Muhammed’in (s.a.s.) çoluk çocuğunun sadaka yeme-
diklerini –sadanın onlara helal olmadığını– bilmez misin?” Buyurdu ve
çocuğun, kendisine helal olmayan bir hurma yemesine bile izin verme-
di.⁶⁷⁷

Değerli müminler! çocuklar ilk terbiyeyi aile ocağından alırlar. Ailede
öğrendikleri kendilerine ilerisi için ışık tutar. Peygamberimiz buyuruyor:

مَا نَحَلَ وَالِدٌ وَلَدًا مِنْ نُحْلٍ أَفْضَلَ مِنْ أَدَبٍ حَسَنٍ

“Hiç bir anne ve baba çocuğuna güzel terbiyeden daha üstün bir bağışta
bulunmuş olamaz.”⁶⁷⁸

Anne ve babalar olarak Peygamberimizin şu müjdesine kulak vermeli-
yiz. Şöyle buyuruyor:

676 Bakara, 2/172.

677 Buhârî, “Zekât”, 58.

678 Tirmizî, “Birr”, 33.

مَنْ عَالَ ثَلَاثَ بَنَاتٍ فَادَّبَهُنَّ وَزَوَّجَهُنَّ وَأَحْسَنَ إِلَيْهِنَّ فَلَهُ الْجَنَّةُ

“Kim ki üç tane kız çocuğu yetiştirir, güzel terbiye eder, everir ve onlara iyilikte bulunursa onun için cennet vardır.”⁶⁷⁹

Evet değerli müminler! Çocuklarımız bize Allah'ın hediye ve emanetidir. Onlara sevgi ve şefkat göstermeli, aralarında ayırım yapmamalı, dini terbiye ve eğitimlerine, temiz ve helal gıda ile büyütölmelerine özen göstermeli ve öldükten sonra bizi hayır dua ile anmalarına yardımcı olmalıyız.

Bir Ayet-i Kerime ile sohbetimizi tamamlayalım:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قُوا أَنْفُسَكُمْ وَأَهْلِيكُمْ نَارًا وَقُودُهَا النَّاسُ وَالْحِجَارَةُ

“Ey iman edenler! Kendinizi ve ailenizi, yakıtı insanlar ve taşlar olan ateşten koruyun.”⁶⁸⁰

679 Ebû Dâvud, “Edeb”, 131.

680 Tahrim, 66/6.